

Prof. Ona Voverienė. Retrospektyvinė dailininko Kęstučio Ramono paroda

Kūryba suteikia gyvenimo prasmę, atneša tikėjimą, viltį. Ramybės, susikaupimo valandomis, pajutus harmonijos dvelksmą, ateina džiugios akimirkos, kai baltame popieriaus lape pražysta gėlės, suspindi dangaus šviesa, atsiveria viliojantys gamtos toliai.

Dailininkas Kęstutis Ramonas

Jau praeitų metų gruodžio 12 d. buvau pakviesta į dailininko grafiko Kęstučio Ramono „Retrospektyvinę parodą – 60 abstrakčiosios ekspresijos metų“, kuri dar veiks iki 2018 metų sausio 6 d. Paroda buvo organizuota Gariūnų verslo ir kultūros parke, kuris geranoriškai suteikė ne tik gražias ir erdves patalpas parodos organizavimui, bet ir kilniadvasiškai parėmė dailininko Kęstučio Ramono kūrybos albumo leidybą. Tai iš tikrųjų šviesą ir energiją spinduliuojanti paroda.

Vos tik įžengus į rūmus, jau foje pasitinka iškabinti didelio formato (140-100) cm Kęstučio Ramono paveikslai: „Vertikalė“ (2006, mišri technika, akrilas, drobė); „Proskyna“ (2008, mišri technika, akrilas, drobė); „Švytėjimas“ (2008, mišri technika, akrilas, drobė); „Pavasaris“ (2010, mišri technika, akrilas, drobė); „Pavasario audra“ (mišri technika, akrilas, drobė, 94x143 cm.), „Žaros“ (mišri technika, akrilas, drobė, 100x140 cm.) ir kiti, kurie atrodo įaugę į rūmų sienas savo vaiskiu švytėjimu, modernią rūmų statybą humanizuodami, darydami juos prabangiais, puikiai užpildančiais erdvę, keliančiais nuotaiką.

Pakilus į antrąjį aukštą eksponuojami kiti Kęstučio Ramono paveikslai (iš viso jų parodoje 58), eksponuojami atskirais jo kūrybos periodais, pradedant 1967-1972 metų piešiniais, šilkografija, monotipijos atspaudais, mišrios technikos spalvotais darbais bei dailininko meistriškai kompanuojamomis jungtimis – dizaino, piešinio bei tapybos. Čia dar kartą sutikau pirmuosius Kęstučio Ramono ofortus, kuriuos mačiau jo jubiliejinėje parodoje, „Hosta“ (1967); mergaitės portretas „Šagane“ (1967); „Trys mergelės“ (1968); „Jaunystė“ (1969), „Ryto gėlės“ (1977), kuriuos menotyrininkai vertino, kaip „ypatingos plastinės raiškos elegancijos“ ekspresyviojo abstrakcionizmo kūrinius. To kūrybinio laikotarpio žymią dalį sudaro portretiniai kūriniai. Pradedant „Šagane“ tame periode dailininkas sukūrė per 100 psichologinių portretų, tušo, guašo grafinėmis priemonėmis ir šilkografijos technika, priemonėmis, geriausiai pasiduodančiomis kaligrafijos ir psichologijos jungčiai.

Apie dailininko jubiliejinėje parodoje matytus kūrinius rašiau savo straipsnyje, kuris dar kartą pakartotas yra išleistame albume (Voverienė Ona. Viena iš grožio salų //Kęstutis Petras Ramonas. Grafika ir tapyba. (Sud. Augustas Ramonas) – V., 2017). Todėl nesikartosiu. Turiu ir Kęstučio Ramono dovanų. Viena jų impresionistiškai

šiltas Onos ir Bernardinų bažnyčios ansamblis, kuris visada labiausiai iš visų paveikslų patraukia mane aplankiusių draugų ir svečių žvilgsnius. Kita dovana, kurią įteikė dailininkas šypsodamasis, lietuviško miško fone ant žaislinio arkliuko su žaisliniu iškeltu kardu virš galvos „Orleano mergelė“ su paguoda, kad tai mergelei niekas negresia, nes ją globoja lietuviškos aukštos, galingos laumės, apsisiautusias rūkų šydais. Supratau, kad šis nuostabus paveikslas, matyt, aliuzija į mano negailestingos prigimties „kovotojos“ charakterį, Neabejoju, kad šis šypsnį sukkeliantis paveikslas kada nors papuoš mano biografiją. Ir juo labai didžiuojuosi.

Pirmą kartą pamačiau šioje retrospektyvinėje parodoje sukrečiančius savo kraupumu dailininko prisiminimus apie Lietuvos pokaryje okupantų deginamas lietuviškas sodybas kartu su gyvais žmonėmis: „Nekaltos aukos“ (1986, lino raižinys, 64x59); „Sudegintų kaimų atminimui“ (1988). Mačiau, kad ne tik aš, bet ir daugelis kitų, prie šių paveikslų sustodavo ilgiausiai. Rūpi mums mūsų istorija. Ir kiekvienam ji „skauda“ savaip. Ypač, kai ji užfiksuota talentingo menininko ranka.

Apibendrinamas parodos įspūdžius kultūrologas dr. Krescencijus Stoškus pasakė: „Didžiausia laimė ir džiaugsmas yra pasišventę žmonės, kurią tą laimę ir džiaugsmą kuria. Kęstutis priklauso tai žmonių kategorijai, kuriai dar reikia dalinti žmonėms laimę ir džiaugsmą. Tuo viskas pasakyta“. O dailininkas Rimantas Dichavičius savo įspūdį išsakė vienu vieninteliu žodžiu: „Pagarba!“ Tuo irgi viskas pasakyta.

Nors pati retrospektyvinė paroda mums visiems buvo menininko ir jo ekspoziciją surengusių rūmų graži kalėdinė dovana, pats didžiausias netikėtumas dar mūsų laukė konferencijų salėje, kur buvo sutiktas dailininko Kęstučio Ramono kūrybos albumas „Kęstutis Petras Ramonas. Grafika ir tapyba“ (sud. Augustas Ramonas) – V., 2017. Albumo pradžioje 96 Kęstučio Ramono kūrinių sąrašas, sutvarkytas abėcėlės seka, Kęstučio Ramono straipsnis „Apie save“, kuriame straipsnio autorius dėkingumo duoklę kilniaširdiškai atiduoda savo mokytojams Kauno dailės mokykloje – Č.Kontrimui, A.Lukštui, V.Juškienei ir J. Mozūraitei. Dailės mokyklą jis baigė 1954 metais. Vėliau 1959-1965 metais studijavo Vilniaus dailės institute grafiką ir dizainą. Šiame straipsnyje dailininkas aprašo savo kelio po Meno saule paiešką ir apsisprendimą rinktis grafiką, dėl jos neišsemiamų galimybių estampo, taikomosios grafikos, knygų apipavidalinimo ir ekslibrio mene. Visas šias grafikos sritis dailininkas talentingai išbandė savo kūrybinėje veikloje. Tačiau jo kūrybai savitumą, ramoniškumą suteikė spalva, jos emocinės raiškos galimybės, „perteikiant gamtos reiškinių grožį, visatos harmoniją, būties trapumą, jos prasmės ir likimo dėsningumą paieškas bei atradimus“ (Kęstutis Ramonas. Ten pat, p. 6). Straipsnio pabaigoje dailininkas prisipažino, kad vėliau, jau kūrybos brandoje, išdrįso svajoti savojo meno galimybes išplėsti: „ANAPUS / Už pažinimo ribų / ieškau ženklų / JO išminties veikimo/ to nenusakomo, neaprepiamo / nematomo/ visatos šaltinio, / mūsų buvimo / Prasmės ir Lemties.“ (Ten pat).

Knygos sudarytojo Augusto Ramono, dailininko, vertėjo ir žurnalisto straipsnyje „Aplink abstrakciją per 60 metų“, pateikiama detali Kęstučio Ramono kūrybos analizė, kurioje be kita ko rašoma: „Retas menotyrininkas imtusi apibendrinti sunkiai aprėpiamą Kęstučio Ramono veiklą – kai kas keletą metų, kiekvieną dešimtmetį, dailininkas renkasi naują kryptį, naują estetinės raiškos sistemą. Dizainas, kaligrafija, iliustracija, estampinė grafika, ekslibris, tapyba, dailės pedagogika, visuomeninė veikla. Šio plataus repertuaro pakaktų keliems kūrėjams“ (Augustas Ramonas. Aplink abstrakciją per 60 metų // Kęstutis Ramonas. Grafika ir tapyba. – V., 2017. – P. 8-10). Albumo sudarytojas Kęstučio Ramono kūrybą analizuoja atskirais periodais, pradedant 1967 metais, kai dailininkas pradėjo žavėtis abstrakčiaja daile.

Savo laiku Nobelio premijos laureatas Borisas Pasternakas savo garsiajame romane „Daktaras Živago“ kūrėjus skirstė į dvi pagrindines grupes: baltuosius faustus ir juoduosius faustus. Baltaisiais jis vadino menininkus, kurie semiasi įkvėpimo iš savo mokytojų ir jais seka, o juodaisiais mokslininkus, kuriems reikia jų pirmtakų klaidų, kurias jie atradę ir atskleidę jų klaidingumą, kuria savo mokslą. Kaip rašo knygos sudarytojas Augustas Ramonas Kęstučio Ramono abstrakčiosios dailės mokytojais buvo italas Umberto Bočioni, kurio įtaka Kęstučio Ramono kūryboje ypač jaučiama jo paveiksle „Dviratininkai“ (1971); prancūzai Žoakimas Miro ir Polis Klė („Prie žaliųjų versmių“, 1972), ispanas Pablas Pikaso ir Stasys Krasauskas („Trys mergelės“, 1969) ir t.t. O jau devintajame praeito šimtmečio dešimtmetyje to sekimo autoritetais Kęstučio Ramono kūryboje nebeliko. Dailininkas drąsiai ir ryžtingai savo kūryboje pakilo iš socialinės daiktinės sferos į etinę, emocinę, jutiminę ir netgi filosofinę – „Pranašystė“ (1988); „Nakties nerimas“ (1997); „Vertikalė“ (2006, „Pradžių pradžia“ (2011)) abstraktųjį ekspresionizmą. Tas jo kūrybos periodas buvo pats produktyviausias. Jame sukurti 35 paveiksai. Įgyvendintos siektosios abstrakčiojo meno, ekspresionizmo ir dekoratyvaus realizmo sintezės jungtys.

Nuo 1967 m. organizuotos 35 personalinės bei apie 300 įvairių grupinių parodų, tarp jų beveik kiekvienais metais nuo 2000 metų su Meno klubu „Plekšnė“ Dailininko Kęstučio Ramono darbų įsigijo Kauno M.K. Čiurlionio dailės muziejus, Vilniaus universitetas, Paryžiaus nacionalinė biblioteka, Baltieji rūmai Vašingtone, Berlyno Nacionalinė galerija, Otavos universitetas Kanadoje. Varšuvos Nacionalinis muziejus, Joensu dailės muziejus, Dusetų dailės galerija. Ir t.t.

Apžvalgoje visas skirsnis skirtas ir Kęstučio Ramono pedagoginei veiklai nacionalinėje M.K. Čiurlionio meno mokykloje (1971-2001), dalis jo mokinių iš beveik tūkstančio tapo dabartiniais dailininkais, dizaineriais,

menotyrininkais; 1998-2003 m. Kęstutis Ramonas dėstė Dizaino aukštesniojoje mokykloje; 2003-2008 metais – Dizaino mokymo centro mokytojas.

Albume perspausdinti kultūrologo dr. Krescencijaus Stoškaus straipsnis „Nustebimas“ bei humanitarės prof Onos Voverienės straipsnis „Viena iš grožio salų“ – atsiliepiamai apie Kęstučio Ramono jubiliejinę parodą „Arkos“ galerijoje, menotyrininkės Danutės Jedzinskienės ankstyvosios „Dailininko kūrybos analizė“ (1986) bei dr. Irenos Kostkevičiūtės straipsnis „Išlaisvintų emocijų protrūkis“ (1996). Ypač žavėdamasi itin meistriškais dailininko improvizacijomis „Pavasaris“, „Kelionių prisiminimai“, „Atodrėkis“, „Gegužės žaros“, „Vasara“ ir kitomis dr. Irena Kostkevičiūtė (ji visada man buvo didelis autoritetas – O.V.) rašė: „Dailininko darbai verčia gėrėtis smulkių faktūrų ir stambių plotmių žaismu, visų elementų darna. Jis nevengia pabrėžti plastinių sąskambių grožio, prabyla apie pačios gamtos tobulumą, dažnai slypintį jos mikrostruktūroje. Abstrakcija plačiai atvėrė dailininko Kęstučio Ramono fantaziją. Posūkis į spalvų meną labai praplėtė jo plastinio pasaulio akiračius“ (Irena Kostkevičiūtė. Ten pat, p. 18)

Dar viena unikali albumo vertybė yra dailininko Kęstučio Ramono mintys, susišaukiančios su jo menine kūryba savo emocijumu ir išmintimi. Neabejoju, kad ateities publicistams jos taps epigrafišiais jų straipsniams, aukštos humanitarinės kultūros gražiausiais pavyzdžiais. Viena iš jų jau pasinaudojau ir aš straipsnio pradžioje. Įdomios ir kitos. Jas pacituosiu, kad būtų prieinamos tiems, kam bus nepasiekiamas albumas.

BĖGA LAIKAS. Tiksi įkyruolis laikrodis, / Atkakliai kartoja / Neramios širdies dūžius / Rodyklės raiko mano laiką / Smulkiom riekelėm, / trumpina duotą gyvenimą. / Viskas skrieja į praeitį, / Tik laiko rodyklės / Negailėstingai bėga į priekį.

Laimės, prasmės paieškose patirtas nusivylimas atveda prie harmonijos troškimo. Pasitelkę meną, muziką, dailę, poeziją norime vėl atgauti pusiausvyrą, tikėjimo idealus. Kūryba padeda atskleisti, pajusti visatos alsavimą, amžinybės dėsnius.

Laiko visiems skirta vienodai, reikia mokėti jį išnaudoti.

Gyvenimo mozaiką dėliojame iš sąvokų, idėjų, atradimų. Kasdienybė susipynusi su pakylėjimais ir nesėkmų šešėliais. Menas padeda išsivaduoti iš vienvėsių gniaužtų, atsiverti ir pajusti bendravimo vertę.

Išvykų į Aukštaitiją, Dzūkiją, Suvalkiją, Neringą metu teko sutikti daug įdomių žmonių. Mane žavi kaimo žmogaus charakteris, jo etinė samprata, nuoširdumas, vidinė harmonija.

Kiekvienam gi leista savo giesmę sudainuoti.

Sudėtingame prieštaravimų, pykčio proveržių krečiamame pasaulyje menininkas jaučiasi tarsi laivelis ant audros bangų. Tenka pačiam kapstyti iš chaoso, ieškoti prieplaukos, kurioje pasijustum saugesnis. Poetiškos sielos žmogus į aplinką žvelgia atverta širdimi ir daug jautriau suvokia visas negeroves, impulsyviau pagauna gėrio apraiškas. Kūrėjas yra labiau pažeidžiamas, todėl bėgimas nuo kančios atveria kelią tiesos ieškojimams.

Noriu, kad gamta būtų tokia, kokią ją sukūrė Dievas. Nors ji ir taip tobula, tad aš stengiuosi tiesiog interpretuoti.

„Tik harmonija su pasauliu padeda geriau suvokti save ir kitus“, - teigė savo straipsnyje dailininkas Kęstutis Ramonas. Man atrodo, kad ji padėjo menininkui prasiskverbti ir ANAPUS „Už pažinimo ribų“ ir atskleisti žmogaus gyvenimo ir lemties paslaptis. Iš jo kūrybos – jos akivaizdžios: Gyvenimui prasmę teikia kūryba, kuri išlieka amžiams, o žmogaus lemtis priklauso nuo jo paties – kuo daugiau gyveni dvasiniu gyvenimu, tuo mažiau esi priklausomas nuo lemties.

2018-01-01